

«ПОГОДЖЕНО»

Ректор ІДГУ _____

проф. Лебеденко О.М.

« » _____ 2011 р.

**Програма з педагогіки для абітурієнтів,
що мають кваліфікацію «молодший спеціаліст»**

Розділ «Загальні основи педагогіки»

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки

1. Педагогіка як наука: історичні аспекти становлення, об'єкт і предмет дослідження, провідні функції та джерела розвитку.
2. Структура й основні завдання педагогіки. Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і практики.
3. Узагальнена характеристика основних педагогічних категорій.
4. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки.
5. Напрями та течії зарубіжної педагогіки.

Тема 2. Методологічні засади педагогіки. Логіка і етапи науково-педагогічного дослідження

1. Філософські основи педагогіки.
2. Поняття методу і наукової методології, методологічні рівні.
3. Сутність науково-педагогічного дослідження, його значущість для розвитку педагогічної теорії та практики.
4. Методи наукових досліджень в педагогіці, підходи до класифікації, критерії вибору.
 - Загально-педагогічні методи дослідження.
 - Соціологічні методи дослідження.
 - Тестування, проєктивні методики.
5. Етапи науково-педагогічного дослідження: загальна характеристика.

Тема 3. Проблеми розвитку і формування особистості, їх значення для виховання

1. Поняття про особистість, її розвиток і формування.
 - Співвідношення понять «індивід», «особистість» та «індивідуальність» у психолого-педагогічному розумінні.
 - Особистість, її провідні ознаки та потреби.
 - Задатки і здібності особистості, їх розвиток.
2. Роль спадковості, середовища й діяльності в розвитку особистості.
 - Активність особистості, її види та значущість.
 - Спілкування як чинник розвитку і виховання людини. Види спілкування.

3. Взаємозв'язок зовнішніх і внутрішніх умов розвитку дитини. Внутрішні суперечності як рушійні сили розвитку особистості.
4. Виховання, навчання і розвиток особистості.
5. Народна педагогіка про розвиток і виховання дітей.

Тема 4. Вікові та індивідуальні особливості психічного і фізичного розвитку особистості

1. Поняття вікової періодизації навчання, наукові підходи до її обґрунтування (Аристотель, Я.А.Коменський, Д.Локк, Ж.Ж.Руссо, О.В.Духнович та ін.).
 - Поняття «віковий період», «вікова криза», «сенситивний період».
 - Критерії визначення вікових періодів.
2. Вікові етапи розвитку дитини: сучасні наукові погляди (В.Крутецький, В.Сластьонін, В.Мухіна, Ф. Еріксон та ін.).
3. Акселерація і ретрадація. Теорії акселерації учнівської молоді (А.Маркосян).
4. Індивідуальні особливості учнів, необхідність їх врахування у навчально-виховному процесі.

Розділ «Теорія освіти і навчання (дидактика)»

Тема 5. Дидактика: історія розвитку, сучасні проблеми та тенденції.

1. Предмет і завдання дидактики.
2. Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток.
3. Основні категорії дидактики.
4. Зв'язок дидактики з іншими науками.
5. Освітні тенденції національної системи освіти й завдання дидактики.

Тема 6. Структура та організація процесу навчання.

1. Структура процесу навчання.
2. Основні функції процесу навчання.
3. Закономірності навчання.
4. Принципи навчання.
5. Дидактичні основи комп'ютеризації навчання.
6. Шляхи оптимізації процесу навчання.

Тема 7. Зміст освіти в сучасній школі.

1. Стратегія розвитку освіти в Україні. Структура освітньої системи.
2. Зміст освіти в сучасній школі, його загальна характеристика.
3. Стандарти освіти.
4. Основні джерела змісту освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники.

Тема 8. Загальні методи навчання.

1. Поняття про методи навчання.
2. Класифікація методів навчання.
 - Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
 - Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
 - Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
3. Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання.
4. Поняття про засоби навчання. Прості і складні засоби навчання.
5. Організація самостійної роботи учнів.

Тема 9. Види і форми організації навчання.

1. Поняття про форми організації навчання.
 - 3 історії форм організації навчання.
2. Урок – основна форма організації навчального процесу.
3. Типи та структура уроків.
4. Підготовка вчителя до уроку. Самоаналіз уроку.
5. Нестандартні уроки, їх специфіка.
6. Роль допоміжних форм навчання. Позаурочні форми навчання.
7. Домашня навчальна робота учнів: види, головні вимоги.

Тема 10. Діагностика навчання, особливості оцінювання навчальних досягнень школярів.

1. Діагностика результатів навчання.
2. Контроль успішності учнів. Сутність, функції, види контролю.
3. Рівні навчальних досягнень учнів. 12-бальна система оцінювання знань, особливості її застосування.
4. Перевірка і оцінювання успішності учнів. Причини неуспішності та шляхи їх подолання.

Розділ «Теорія виховання»

Тема 11. Суть і специфіка процесу виховання.

1. Суть процесу виховання, його провідні ознаки, структура і рушійні сили.
2. Національна сутність виховання (О.Вишневецький, М.Стельмахович, С.Русова).
3. Мета і завдання національного виховання.
4. Поняття виховного ідеалу. Громадсько-педагогічна діяльність Г.Ващенко.
5. Завдання сучасної системи виховання.

Тема 12. Закономірності та принципи виховання.

1. Загальні закономірності процесу виховання.

2. Характеристика принципів виховання.
3. Педагогіка народознавства як складова національного виховання.
4. Шляхи реалізації принципів виховання у навчально-виховному процесі сучасної школи.
5. Провідні складові виховної роботи школи.

Тема 13. Основні напрями виховання.

1. Громадянське виховання: сутність, принципи реалізації, основні складові.
2. Завдання розумового виховання, його роль у розвитку особистості.
3. Складові морального виховання, умови його ефективності.
4. Мета і завдання екологічної освіти школярів.
 - Сутність екологічної культури особистості.
 - Шляхи та засоби формування екологічної компетентності учнів.
5. Зв'язок статевого виховання із загальним психологічним розвитком дитини.
 - Соціокультурні чинники статевої поведінки підлітків.
6. Місце, роль та критерії ефективності правового виховання учнів.
7. Трудове виховання як важлива передумова фізичного та соціально-психічного розвитку особистості.
 - Головні етапи профорієнтаційної роботи в школі.
8. Чинники естетичного виховання.
 - Структура естетичної свідомості особистості.
9. Особливості фізичного виховання школярів на уроках фізичної культури та у позакласній роботі.

Тема 14. Загальні методи виховання.

1. Поняття про метод виховання. Педагогічна сутність прийому та засобу виховання.
2. Наукові підходи до класифікації методів виховання.
 - Методи формування свідомості особистості.
 - Методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.
 - Методи стимулювання діяльності й поведінки.
 - Самовиховання як завершальний етап виховання особистості.
3. Вибір методів виховання. Педагогічні умови їх ефективного використання.
4. Теорії виховання особистості Й.-Ф. Гербарта, В.О.Сухомлинського.

Тема 15. Організаційні форми виховної роботи.

1. Позакласна виховна робота: завдання, зміст, принципи організації.
2. Класифікація форм виховної роботи.
3. Колективне планування виховної роботи.

4. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання, завдання і зміст їх роботи.
5. Організаційно-методична своєрідність колективних творчих справ (КТС), їх роль у змісті виховної роботи школи.

Тема 16. Формування й розвиток учнівського колективу, його вплив на виховання особистості.

1. Поняття «колектив» і його види. Колектив як форма виховання.
2. Сутність, зміст, функції виховного (учнівського) колективу.
3. Стадії та чинники розвитку дитячого колективу.
 - Особливості впливу виховного колективу на особистість кожного учня.
4. Роль учнівського самоврядування у виховному процесі, моделі його організації.
5. Педагогічне управління колективом.
 - Теорія розвитку учнівського колективу А.С. Макаренка.
6. Формальні та неформальні групи.
7. Дитячі та юнацькі громадські організації в Україні: принципи та зміст діяльності, підходи до класифікації.
8. Неформальний молодіжний рух: регіональна специфіка.

Тема 17. Класний керівник у сучасній школі.

1. Історичні аспекти створення інституту класного керівництва.
2. Функції класного керівника, напрями й форми роботи.
3. Робота класного керівника з вивчення учнів.
 - Програма вивчення і структура характеристики учня і класного колективу.
 - Систематизація результатів вивчення особистості учня.
4. Критерії оцінювання ефективності виховного процесу.

Тема 18. Виховна робота з педагогічно занедбанними дітьми.

1. Поняття «педагогічно занедбані діти», психологічні особливості важковиховуваних дітей.
2. Негативні чинники, що зумовлюють появу важковиховуваних дітей.
3. Сутність процесу перевиховання, його мета і завдання.
4. Принципи, шляхи і засоби перевиховання.

Тема 19. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні молоді.

1. Сім'я як соціально-педагогічне середовище: сутність, функції, статус. Підходи до типологізації сімей.
2. Особливості і перспективи розвитку сучасної сім'ї. Форми й методи роботи вчителя з батьками учнів, чинники ефективної взаємодії.
3. П.Ф. Лесгафт про значущість сімейного виховання для розвитку дитячої особистості.

4. В.О.Сухомлинський про взаємодію сім'ї та школи, авторитети батьківського виховання, мудрість батьківської любові.

Розділ «Теорія управління сучасним навчальним закладом (основи школознавства)»

Тема 20. Наукові основи внутрішкільного управління.

1. Управління загальноосвітнім навчально-виховним закладом.
2. Принципи управління освітою.
3. Методи управління.
4. Функції управління.
5. Структура органів управління освітою.

Тема 21. Методична робота в школі та внутрішкільне керівництво і контроль.

1. Поняття методичної роботи, її складові.
 - Завдання і зміст методичної роботи.
 - Місце методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя.
2. Форми методичної роботи з учителями, їх характеристика.
3. Атестація педагогічних працівників.
4. Адаптивне управління навчально-виховним процесом в школі.
5. Зміст внутрішкільного контролю, вимоги до нього.
6. Планування роботи школи.
7. Види і методи внутрішкільного контролю.

Тема 22. Наукова організація педагогічної праці. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності.

1. Інновації в освіті. Критерії педагогічних інновацій.
2. Вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду, критерії визначення його ефективності.
3. Форми втілення досягнень педагогічної науки в практику роботи в школі.
4. НОПП – система знань, умінь та навичок сучасного вчителя.
5. Основи наукової організації праці в загальноосвітньому навчально-виховному закладі.

Розділ «Історія педагогіки»

Тема 23. Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки

1. Елементи педагогіки у філософських системах давнього світу.
2. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження та Реформації.
3. Становлення і розвиток зарубіжної педагогічної науки протягом XVII-XX століть.

Тема 24. Історія української школи і педагогіки

1. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху Київської Русі.

2. Розвиток вітчизняної освіти і педагогічної думки в XVI-XVIII ст.
3. Українська педагогіка XIX-XX ст.
4. Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

- **8 балів** – за кожне правильно виконане завдання-тест з п'яти запропонованих у білеті.

Враховуючи те, що відображено в білеті завдання-тести рівнозначні за складністю, за кожен правильно обраний варіант (варіанти) відповідей студент одержує по 8 балів. Сукупна кількість балів за правильно виконані тестові завдання становить 40 балів з педагогіки та 40 балів з психології.

Студент не отримує жодного балу, якщо тест не виконано.

- **10 балів** студент отримує за останнє шосте завдання, якщо він в повному обсязі володіє теоретичними знаннями із зазначеної дисципліни, вміннями та практичними навичками використання та оперування ними.
- **9 балів** одержує студент, якщо він достатньо чітко та повно володіє понятійним апаратом, але виявляє ряд неточностей, або його відповідь не достатньо обґрунтована.
- **8 балів** отримує студент, якщо він поверхово володіє теоретичними та практичними знаннями. Відповідь нелогічна, нечітка, наявні ряд помилок.

Студент не отримує жодного балу, якщо він не володіє категоріальним апаратом зазначених дисциплін. Відповідь невірна, нелогічна, або відсутня.

Диференціація балів за шосте завдання обумовлено тим, що останнє, шосте завдання спрямоване на актуалізацію ключових категорій з психології чи педагогіки, на вияв обізнаності студента у програмному матеріалі та володіння навичками оперування ними.

Підсумковий рейтинговий бал студента за письмову екзаменаційну роботу для дисципліни з психології та педагогіки складається із суми балів за кожне виконане завдання з психології та педагогіки. Взагалі студент виконує 12 завдань (шість - з психології, шість – з педагогіки), а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою та шкалою ECTS.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ECTS	Підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою
90-100	A	"відмінно"
82-89	B	"добре"
75-81	C	
68-74	D	"задовільно"
60-67	E	
35-59	FX	"незадовільно"
1-34	F	

**Завідувач кафедри
загальної та соціальної педагогіки**

проф. Кічук Н.В.